

Szávai Attila

A törzsvendég

Falusi kocsmá. Az évek során férfiak tucatjai koptatták könyökölve-támaszkodva a rozoga asztalokat. Az egyikén régi, műanyag jégkrémes doboz, tele kopott, összekarcolódott esztékás szemüvegekkel. A sokat látott pápaszemek részegen egymásra hányt verssorokként hevernek. Negyven év nyári ragyogása, téli párásodása, a napi használat, a bulvárlapok hamis, felhabosított sztorijai szántottak barázdákat a vastos lencséekbe. Most csendben figyelnek a műanyag dobozból, mint törődött, keserű kisnyugdijasok a szeretetotthon ablakában.

Néhány törzsvendég használja csak a szemüvegeket. Egyikük átszellemülten matat közöttük. Hosszan, szakszerűen, egy érsebész alaposágával választja ki a megfelelő darabot. Más szemüveget használ a bulvársajtó böngészéséhez, másikat a kocsmasztal szélére halmozott, hónapok óta gyűjtögetett bolti reklámújságokhoz, és megint másikat az egész álló nap lehalkítva villogó tévé nézéséhez.

Érdeklődését leginkább a színes, olcsó papírra nyomtatott bolti szórólapok kötik le. Nem az ital miatt jár kocsmába. Nem is a társaság miatt. Egy átlagos vasárnap, amikor egész délután a savanyú levegőjű helyiségben van, elég neki három nagyfröccs. Akkor iszik csak rövidet, ha új szórólapok érkeznek, amelyek a környékbeli szupermarketek, bevásárlóközpontok, kisebb és nagyobb élelmiszer-üzletláncok termékeit kínálják. Neki ezek az ünnepnapok. Ilyenkor nem a harmincéves kabátjában érkezik, hanem a tizenöt évesben. Nem veszi fel elnyűtt, fejszíros kalapját, vizesen hátrafésüli hosszú, őszes barna haját. Ezeken a napokon öles, hősies léptekkel, valami híres, régi filmből lenyúlt hunyorgással jár a repedezett járdán. Mint a beavatottak.

Süt a nap. Új szórólapok érkeztek a faluba. Ilyenkor a kocsmajót lassabban és szélesebbre tárja, mélyebbet biccent. Nem

személy szerint egyeseknek hajt fejet. Részint a kocsmának, mint homályos, bár néha megkerülhetetlen intézménynek, részint a vasárnapznak. A kocsmafalra akasztott naptároldalon domborító meztelen nőnek, akit az ablakon át épp telibe süt a nap. Húszéves naptár. Fejet hajt a lehetőségnek, hogy megint órákat tölthet el a frissen nyomott, színes papírlapok nézegetésével. Néhanán halkan felröhögnek. Emelt fővel lép a kocsmasztalhoz, hogy a gondosan eligazított zsíros fürtök ne mozdulhassanak el.

A külön neki odakészített papírhalmot először aprólékosan összerendezi, mind a négy oldalról összepaskolgatja, ne álljanak ki papírélek. Olyan alapossággal kezd neki a szertartásnak, mint a helyi plébános az ünnepi misének. A kocsmáros csendesen elé helyezi a szemüveges dobozt. Nem szólnak egymáshoz. Feleslegesek a szavak. Mindketten bólintanak. Bizalom és tisztelet hatja át ezt a szavak nélküli kommunikációt. A kocsmáros a tévében némán villódzó zeneműsort átkapcsolja egy kevésbé harsány képi világu természetcsatornára. Véletlenül sem szeretné zavarni az elmélyült törzsvendéget. A képernyőn épp egy mezei nyúl fut. A vendég ráérősen válogat, majd kivesszi a megfelelőt. Egy valaha fehér, de az évtizedek alatt megsárgult, megvetemedett szárú női szemüveget. Nem zavarja a szín és a forma. Van a megszállottságnak olyan magasan izzó foka, ahol a nemi határok, a nemi identitások feleslegessé, okafogyottá válnak, összerosódnak. A vastag, sokat látott lencsét rongy zsebkendőjével sokáig, simogató mozdulatokkal törölgeti. Közben hunyorogva figyeli a szórólapos halmot, mint tapasztalt hentes késélezés közben a feldolgozandó félsertést. Krákog. A tapasztalatlanabb vendégek azt hihetnék, mindjárt megszólal, de nem. Néma marad. Néma, mint egy színházterem öt perccel nyitás előtt.

A divatjamúlt, vastag lencsés női szemüveget ornyergére helyezi, homlokát ráncolja. Rendel egy rövidet. Enyhe feszültség áramlik szét az asztalok fölött. Odakintről harangszó kezd lüktetni ólmos lassúsággal. Senki nem néz a törzsvendégre, de mindenki őt figyeli. Betegesen kíváncsi és pletykás emberek hamisra hangolt antennái hajolnak láthatatlanul a szórólapos férfi

asztala fölé. Elhalkulnak. A nyúl is megáll a tévében, fülét hegyezi. A vendég az aprólékosan összerendezgetett papírhalomról leemeli a legfelsőt. Hüvelyk- és mutatóujja közé csippenti, mint egy törékeny, értékes tárgyat. Maga elé teszi, tenyerének külső élével, sepregető mozdulatokkal mintegy leporolja a lapot. Mindegyiket hátulról kezdi lapozgatni. A borokkal kezdi. Valahol, talán egy filmben látta régen, hogy vannak kovácsoltvas bortartók. Elképzeli, hogy egy kicsi, de otthonos házban él. Valahol Olaszországban. Ahol az ízlésesen berendezett nagyszoba egyik sarkában ilyen kovácsoltvas bortartó van. Hosszan fontolgatja, melyik borokat tenné bele, visszalapoz a reklámújságban, mint aki bizonytalan, aztán újra előre. Nagyokat nyeldes közben. Kabátban ült le, ezért izzad, fénylő orrnyergéről időről időre fel kell tolnia a csálé fehér szemüveget. A kabátot csak a borok átnézése után szokta levenni. Sosem lenne tele a bortartó, gondolja, nehogy azt gondolják a betoppánó vendégek, hogy csak tartalékol, halmoz, de nem élvezi a nemes italokat. Otthon egyébként nincs bora, kannás volt csak évekig, amitől kövér felesége és az orvos is eltiltotta. Sajtok következnek, olasz készítményeket kínál több oldalon a szórólap. Behunyt szemmel képzelel el a sajt és a bor ízének varázsát. Sajtot nem evett évek óta, felesége szerint még a legolcsóbb tömlős sajtra kiadott pénz is pocscékolás.

Egy olasz étteremben van most, harminc évvel fiatalabban, amikor még az élet kitárt karral kínálta neki a világot: gimnazistaként Olaszország volt a kedvence, a nyelv, a tájak, és persze a vaskos szemöldökű olasz nők. A gimnáziumot végül nem fejezte be, mert akkor már együtt volt az asszonnyal, aki szerint a gimnázium időpocsékolás, dolgozni kell, rendes szakma kell, nem okoskodni. Szerette őt, hitt benne, hitt magukban, hát abbahagyta a gimnáziumot, kitanulta a kőműves szakmát. Gyerekeik nem lett, felesége már a korai években értetlenkedett: hogyan lehet ideje egy asszonynak gyerekekre a sok falusi tennivaló között? Pedig a férfi nagyon szeretett volna gyerekeket, unokákat.

A barkácsgépekkel folytatja. Micsoda lyukakat lehetne fúrni velük, ha egy széles csípőjű, vékony derekú talján nő megkér-

né egy szenvedélyes olasz hajnal után, hogy ugyan, Istvánom, fúrd fel, kérlek, oda azt a könyvespolcot. És István felfúrná, egy mérnök precizitásával a napfényes, illatos hálószoba falára a polcot, segítene felpakolni rengeteg Francesco Petrarcat, Filippo Tomasso Marinettiket és persze Umberto Eco műveit. Vastag, olasz, 10 milliméteres csavarokkal, mert az ágyban éppen nyújtózkodó talján nő hosszan magyarázná, hogy az olasz irodalomnak micsoda súlya van. A szép olasz szobafalra a frissen lefőtt kávé illatában, a kelő nap szelíd fényében árnyékot vet a nő karja... Szeme a kocsma napsütötte falára téved, oda, ahol egy régi kályhacső kormos, függőleges foltot hagyott: olyan, mint egy torz női kar. A szórólap ruhakínálatával nem foglalkozik, új ruhát tizenöt éve vett utoljára. Amikor erre gondol, lesöprögeti pulóverje ujját. Mozdulata nyomán az asztalra vetülő fénypázmában porszemek kezdenek táncba, fényesen lebegnek a térben, mint meg nem született kisgyermek álmai.

Aztán felhő takarja el a napot. A naptáron magát kellettő meztelen nő arca elszürkül, mintha nagy és kényelmetlen titok tudójává vált volna. A férfi hátrasimítja haját, feláll, veszi a kabátját, fizet, és hazaindul. Az utcán öles kátyúokban víz párolog a napfényben. A pocsolyák közti apró szigeteken lépdel. Ismerősek neki ezek a szigetek, a földrajzi formák. Gimnazistaként sokat tanulmányozta Olaszországot. Szicília, Szardínia, Capri, dörmögi fújtatva maga elé, majd nagyot szorít kabátzsebében az összehajtható bicska nyelén.